

Správa Národního parku Šumava
1. máje 260
385 01 Vimperk

naše značka

SZ NPS 03386/2024/2 – NPS 04240/2024

vyřizuje / linka

Ing. Němcová / 388 450 253

datum

24. 4. 2024

Stanovisko orgánu ochrany přírody k záměru sezónního zpřístupnění stezky Luzenským údolím na soustavu Natura 2000

Správa Národního parku Šumava jako orgán ochrany přírody podle § 75 odst. 1 písm. e) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPK“), vykonávající státní správu v ochraně přírody a krajiny na území Národního parku Šumava podle ustanovení § 78 odst. 2 a 3 ZOPK (dále jen „orgán ochrany přírody nebo správní orgán“), příslušná dle tohoto ustanovení vydat stanovisko orgánu ochrany přírody ke koncepcím a záměrům navrhovaným v Evropsky významné lokalitě Šumava a Ptačí oblasti Šumava, po posouzení Vaší žádosti o stanovisko k možnému vlivu záměru „Sezónní zpřístupnění stezky Luzenským údolím“ na soustavu Natura 2000 vydává podle § 45i odst. 1 ZOPK toto stanovisko:

Záměr „Sezónní zpřístupnění stezky Luzenským údolím“, předložený dne 28. 3. 2024 **může mít samostatně nebo ve spojení s jinými záměry nebo koncepcemi významný vliv** na předměty ochrany nebo celistvost Evropsky významné lokality Šumava a Ptačí oblasti Šumava.

Odůvodnění:

Orgán ochrany přírody obdržel dne 28. 3. 2024 žádost Správy Národního parku Šumava, 1. máje 260, 385 01 Vimperk, IČ: 00583171, o vydání stanoviska podle § 45i ZOPK k záměru „Sezónní zpřístupnění stezky Luzenským údolím“. V textu žádosti bylo upřesněno, že je předkládána varianta záměru s nejmenším možným vlivem na předměty ochrany, která byla posuzována v procesu hodnocení vlivů na životní prostředí a uzavřena stanoviskem Ministerstva životního jako záměr s významně negativním vlivem. Hlavní negativní vliv byl vztahován k ochraně populace tetřeva hlušce a rysa ostrovida. Správa takto posuzovanou variantu ještě dále v aktuálním návrhu záměru redukovala takto:

- 1) Veřejně přístupná stezka mezi křižovatkou cest pod Březníkem (48.9676578N, 13.4841006E), a dále po zpevněné cestě jižním směrem k točně zpevněné cestě (48.9509622N, 13.4901947E), a dále po lesní pěšině ke státní hranici k místu zvanému Modrý sloup (48.9448339N, 13.4896908E),
- 2) pro veřejnost přístupná každoročně pouze v období 15. 7. – 31. 10. s omezením vjezdu kol, koloběžek, vjezdu na koních a s vyloučením vstupu se psy,
- 3) pro veřejnost přístupná výhradně v denních hodinách 10.00 – 17.00,
- 4) a to od 15. 7. 2025 do 31. 10. 2034, (tj. na období 10 let), s možností prodloužení veřejného využití za podmínky, že střední hodnota velikostí přeshraniční populace tetřeva hlušce v oblasti Šumavy zjištěná metodami přeshraničních projektů Správy Národního parku Bavorský les a Správy Národního parku Šumava v letech 2012 a 2018 neklesne k roku 2032 pod úroveň 700 jedinců.

Předložený záměr je odůvodněn dlouhodobými kroky ke zlepšení podmínek tetřeva hlušce s cílem zvýšení jeho populace. Střední hodnoty hodnocení velikostí populace tetřeva hlušce v příhraničním prostoru Šumavy prováděné na základě genetické analýzy trusu a modelování velikostí populace mají podle žadatele ukazovat mírný početní vzestup, prostorové rozšíření pozorování jedinců tetřeva hlušce a jeho pobytových stop mezi roky 2006 a 2020 mají ukazovat na zjevnou prostorovou expanzi této populace do vhodných biotopů. Žadatel ve svém podání poukazuje na nově vzniklé území s omezeným vstupem, na své snahy o zlepšení životního prostředí tetřeva hlušce vyloučením asanací nahodilých těžeb na stále rostoucích plochách. Závěrem je uvedeno, že záměrem může být ovlivněno cca 1 % populace tetřeva hlušce, avšak pouze mimo období zimování, hnízdění a reprodukci, zanedbatelný podíl populace rysa ostrovida, jeřábka lesního, datlíka tříprstého, sýce rousného, kulíška nejmenšího a ještěrku živorodou a zcela neprokazatelný má být vliv na druhy jako linduška horská, kos horský, orel mořský a zmije obecná.

Posouzení záměru orgánem ochrany přírody:

Záměr je umístěn v Plzeňském kraji na území Národního parku Šumava, tudíž zároveň v Evropsky významné lokalitě Šumava, která byla vymezena a zařazena do národního seznamu nařízením vlády č. 318/2013 Sb., ve znění nařízení vlády č. 73/2016 Sb., i v Ptačí oblasti Šumava, vymezené nařízením vlády č. 681/2004 Sb.

Orgán ochrany přírody posuzoval předložený záměr z hlediska možného vlivu jeho realizace na jednotlivé předměty ochrany a celistvost Ptačí oblasti Šumava a Evropsky významné lokality Šumava, přičemž byla hodnocena i možnost kumulativních účinků s jinými známými záměry v dotčeném území.

Ve věci posuzování významnosti vlivu předloženého záměru, je zapotřebí uvést podklady, ze kterých správní orgán při svém hodnocení vycházel. V tomto případě se jedná o záměr, který je žadatelem předkládán v určitých variantách opakovaně, proto správní orgán přihlédl při svém hodnocení i k již vydaným posudkům a jejich závěrům při hodnocení i nynější verze předkládaného záměru.

Správní orgán při hodnocení záměru využil především Příručku hodnocení významnosti vlivů na předměty ochrany lokalit soustavy Natura 2000, vydanou Ministerstvem životního prostředí (veřejně dostupné na <https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/6d13b004071d0140c12569e700154acb/183787064083981fc12579250048ac77?OpenDocument>), dále Závazné stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí vydané Ministerstvem životního prostředí pro Souhrn záměrů a projektů pro zpřístupnění území s dominantním výskytem tetřeva hlušce v Ptačí oblasti Šumava čj. MZP/2019/710/137 ze dne 27. 2. 2019, (veřejně dostupné na https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_MZP457?lang=cs) a další podklady, které byly vydány ve věci posouzení tohoto záměru (rovněž veřejně dostupné na výše uvedeném odkazu portálu Cenia). Dále správní orgán využil Nálezové databáze AOPK, Stanovisko Odboru ochrany přírody Národního parku Šumava vydané jako odborný podklad k sezónnímu zpřístupnění stezky Luzenským údolím ze dne 1. 4. 2022 (zaevidováno dne 4. 4. 2022 pod čj. NPS 03246/2022), Přeshraniční mapování lesních ekosystémů – cesta ke společnému managementu NP Šumava a NP Bavorský les – Zhodnocení stavu a soubor společných strategických doporučení pro zlepšení nebo udržení početnosti tetřevovitých – vyhodnocení monitoringu tetřeva hlušce, jeřábka lesního a tetřívka obecného v rámci projektu č. 99 (Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014 – 2020), Vondrka, Červenka, Rösner, dále přihlédl k dokumentu Hodnocení vlivů záměru na lokality soustavy Natura 2000 – Turistická stezka a hraniční přechod Modrý sloup, vyhotovený autorizovanou osobou dle § 45i ZOPK Prof., RNDr. Vladimírem Bejčkem, CSc., v červnu 2006.

Záměr sezónního zpřístupnění stezky Luzenským údolím byl záměrem posuzovaným dle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů a životního prostředí, v platném znění. Jednalo se posuzování Souhrnu záměrů a projektů pro zpřístupnění území s dominantním výskytem tetřeva hlušce v Ptačí oblasti Šumava. Ministerstvo životního prostředí vydalo dne 27. 2. 2019 pod čj. MZP/2019/710/137 nesouhlasné závazné stanovisko k předmětnému záměru, který byl uveden v souboru záměrů pod č. 1 a označen jako Přeshraniční stezka Modrý sloup. Rovněž zde bylo zkonstatováno, že se jedná o významný negativní vliv na předměty ochrany a celistvost Ptačí oblasti Šumava a Evropsky významné lokality Šumava. Jako dotčené předměty ochrany byly v případě tohoto záměru v Dokumentaci vlivů záměru na životní prostředí – Souhrn záměrů a projektů pro zpřístupnění území s dominantním výskytem tetřeva hlušce v Ptačí oblasti Šumava z října 2016, označeny tetřev hlušeč, datlík tříprstý, jeřábek lesní, kulíšek nejmenší, sýc rousný a rys ostrovid. Jako potenciálně dotčené stanoviště, jež jsou rovněž předmětem ochrany Evropsky významné lokality Šumava, byly uvedeny stanoviště typu 7120 – Degradovaná vrchoviště, 6230* - Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích

v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech), 7140 – Přečtová rašeliniště a trasy, 91D0* – Rašelinný les a 9410 Acidofilní smrčiny (*Vaccinio-Piceetea*). U výše uvedených přírodních stanovišť nebyl s odvoláním na to, že nedojde ke stavebním zásahům, zkonstatován významně negativní vliv. Trasa současné stezky prochází přímo dle aktuálních mapových podkladů pouze stanovišti typu 6230* a 9410. Vliv na zbývající výše uvedené stanoviště by spočíval pouze v podobě zvýšení intenzity pohybu při nelegálním pohybu osob mimo vyhrazenou stezku. Významný negativní vliv byl konstatován v případě tetřeva hlušce a rysa ostrovida.

Současný záměr je definován sice ve stejné oblasti, ale nyní obsahuje termínové omezení přístupnosti tj. od 15. 7. do 31. 10., omezení, kde má být umožněn pouze pěší pohyb osob, časové omezení vstupu a byl vymezen termín veřejného využití stezky (tj. na 10 let) s možností prodloužení.

Termínové omezení vstupu bylo hodnoceno autorizovanými osobami dle § 45i ZOPK v rámci Přílohy H.III Dokumentace vlivů záměru na životní prostředí Souhrnu záměrů a projektů pro zpřístupnění území s dominantním výskytem tetřeva hlušce v Ptačí oblasti Šumava při posuzování vlivu na evropsky významné lokality a ptačí oblasti, v roce 2016 (veřejně dostupné viz výše uvedený odkaz na portálu Cenia). Zde byla zpracovateli Mgr. Volf a Mgr. Volfová navržena a posouzena i určitá dílčí varianta záměru 1 Modrý sloup, kde bylo uvedeno i termínové omezení přístupnosti, kdy by byl provoz stezky omezen jen na období mezi 15. 7. a 15. 11. I u této termínové omezené varianty, byť byla spojena i s obnovou vodního režimu v okolí cesty, bylo na str. 108 uvedeno, cit.: „Tato varianta má i za vymezených podmínek stále významně negativní vliv na tetřeva hlušce a rysa ostrovida.“

Záměr je umístěn na území nejpřísněji chráněného území v rámci legislativy ČR a to na území národního parku. Konkrétně je situován do trasy, ve které ve většině své délky protíná současné klidové území, což je místo, kde se vyskytují ekosystémy nebo jejich složky, které jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a zranitelné vlivem rušivých vlivů s ním spojených. Jedná se současně o Evropsky chráněnou plochu v systému Natura 2000, konkrétně o Ptačí oblast Šumava a Evropsky významnou lokalitu Šumava.

Část trasy má vést po stávajícím zpevněném tělese cesty, která je ukončena točnou. Část stezky, která vede již mimo těleso zpevněné komunikace, probíhá cca 52 m po stanovišti 6230* – Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech), které je současně prioritním stanovištěm ochrany Evropsky významné lokality Šumava, a zbývající úsek stezky o délce cca 687 m vede po stanovišti 9410 – Acidofilní smrčiny (*Vaccinio-Piceetea*). Prioritní stanoviště jsou ty typy stanovišť, která mají pro Evropské společenství zvláštní význam vzhledem k podílu jejich přirozeného výskytu na území Evropské unie, viz § 3 odst. 1 písm. o) ZOPK, cit.: „... jako prioritní se označují ty typy evropských stanovišť, které jsou na evropském území členských států Evropských společenství ohrožené vymizením, za jejichž zachování mají Evropská společenství zvláštní odpovědnost, a které jsou stanovené právními předpisy Evropských společenství, ...“

Dle údajů z monitoringu návštěvnosti lokality Březník a Luzný a předpokladů, jež vychází z odborného podkladu (viz. NPS 03246/2022 ze dne 4. 4. 2022 – poznatek z jiné správní činnosti), byla stanovena předpokládaná návštěvnost jako 135. 000 průchodů v prvním roce otevření. Toto číslo by následně klesalo po odeznění efektu nového turistického lákadla. Dříve vyhotovené odborné vyjádření se vztahovalo k termínu přístupnosti stezky od 15. 7. do 15. 11. Nyní je předložen záměr s kratším termínem přístupnosti. Nicméně i zde je možné i při zkrácení termínu přístupnosti učinit závěr o tom, že se bude jednat o téměř kontinuální průchod osob po této trase, který se bude i s ohledem na rozložení návštěvnosti v průběhu roku (menší návštěvnost mimo hlavní turistickou sezónu) velmi přibližovat k výše uvedené předpokládané návštěvnosti. Jelikož se jedná i o místy podmáčený terén, je více než jednoznačné, že při míjení se osob a snaze vyhnout se podmáčeným a již vydupaným bahnitým místům bude docházet k ničení obou výše uvedených stanovišť. V přeloženém záměru nejsou obsaženy žádné informace o povalovém chodníku. Pro účely předchozího záměru byla odborným oddělením odhadnuta šířka stezky na 1,5 m, přičemž se má jednat o hodnotu na spodní hranici odhadu. Zábor plochy jednotlivých stanovišť byl odhadnut na 78 m² u stanoviště prioritního typu 6230* – Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech) a u stanoviště typu 9410 – Acidofilní smrčiny (*Vaccinio-Piceetea*) byl zábor odhadnut o ploše 1.031 m². Nicméně v trase stezky tedy dojde i v případě zřízení povalového chodníku k zániku rostlinného pokryvu (a tedy i stanoviště) a to po dobu užívání stezky.

Pravděpodobně dojde k zániku cca 78 m² stanoviště, které je předmětem prioritní ochrany Evropsky významné lokality Šumava a k zániku cca 1.031 m² stanoviště, které je předmětem ochrany Evropsky významné lokality Šumava. Ku prospěchu žadatele by bylo možné tvrdit, že po případném ukončení návštěvnosti stezky, lze předpokládat s ohledem na charakter okolních biotopů, postupný návrat těchto stanovišť, nicméně předložený záměr není časově omezen, respektive může být dále prodlužován, tudíž lze uvažovat o důsledcích v podobě trvalého záboru dotčených stanovišť v trase stezky.

Území ovlivněné záměrem (předpoklad rušení v souladu s oborným závěry do vzdálenosti 100 – 300 m) je biotopem datlíka tříprstého (*Picoides tridactyla*), jeřábka lesního (*Bonasa bonasia*), kulíška nejmenšího (*Glaucidium passerinum*), sýce rousného (*Aegolius funereus*), rýsa ostrovida (*Lynx lynx*), tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*). Jedná se o druhy, které jsou předmětem ochrany Ptačí oblasti Šumava a Evropsky významné lokality Šumava a jsou rovněž zvláště chráněnými druhy. Jde tedy o druhy chráněné jak na státní, tak evropské úrovni.

Vliv na datlíka tříprstého, jeřábka lesního, kulíška nejmenšího, sýce rousného nebyl v rámci posuzování EIA hodnocen jako významně negativní, s čímž lze souhlasit i v případě nové podoby záměru. Tyto druhy byly pouze označeny jako druhy potenciálně dotčené záměrem. Nálezová databáze AOPK (<https://portal.nature.cz/nd/>) nedokládá u většiny z těchto druhů to, že by se jednalo o místo jejich soustředěného výskytu. V případě kulíška nejmenšího, sýce rousného jejich výskyt nebyl ve výše uvedené databázi přímo v Luzenském údolí ani zaznamenán, u datlíka tříprstého je výskyt dokladován pouze v samém závěru Luzenského údolí, kde je jeho přítomnost vázána s ohledem na biotopové nároky tohoto druhu na větší koncentraci smrků, jež se nachází až v závěru údolí přiléhajícímu k hraničnímu chodníku. Případné rušení při provozu stezky budou pravděpodobně zanedbatelné. V případě provozu stezky lze předpokládat pouze ojedinělé rušení, které nebude mít závažný vliv na populace těchto druhů.

Rys ostrovid je zvláště chráněným druhem zařazeným mezi silně ohrožené druhy. Jedná se současně o druh, který je předmětem ochrany podle práva Evropských společenství a je předmětem ochrany Evropsky významné lokality Šumava. V rámci procesu EIA byl vliv předmětného záměru hodnocen jako významně negativní, tedy jako vliv, který za obvyklých podmínek znemožňuje realizaci záměru. Významně negativní vliv byl konstatován pro Evropsky významnou lokalitu Šumava i navazující Evropsky významnou lokalitu National park Bayerischer Wald. Toto hodnocení bylo odůvodněno tím, že se jedná o jádrovou oblast výskytu tohoto druhu, bude zabráno několik desítek hektarů jeho biotopu. Podle tohoto hodnocení je stav tohoto druhu s velkými domovskými okrsky závislý na ekologických podmínkách po všech stranách státní hranice.

Správní orgán k tomuto musí upřesnit, že přímé pozorování je u rýsa velmi vzácnou záležitostí. Jedná se o velmi plachého živočicha, jehož smysly jsou mnohem citlivější než u člověka. Ve většině případů nedochází k přímému pozorování, ale pouze k nálezům pobytových stop. Četnost pozorování (dokladovaných nálezů – tj. včetně údajů z nálezové databáze) je tak velmi malá. Proto má i síť záznamů o výskytu tohoto druhu velmi omezené využití. Stejně tak má i omezené využití nasazování obojků, které může zjistit pohyb jen sledovaného zvířete a nemůže tak odhalit pohybové a pobytové zvyklosti jiného jedince (např. do teritoria jednoho samce může zasahovat teritorium více samic). Plocha teritoria může u samce dosahovat více než 300 km². Rušivý vliv pohybu osob, který spočívá ve vizuálním rušení pohybem lidí a v akustickém působení, bude mít tento vliv vzhledem k citlivosti smyslů této šelmy, ještě významnější než u tetřeva hlušce. Jedná se o druh velmi mobilní, s velkým teritoriem a převážně noční a soumrakovou aktivitou. Nicméně právě pro odpočinek, lov i odchov mláďat si bude vybírat ta nejklidnější místa, což mělké údolí s velkým potenciálem šíření zvukových vln až do úbočí Špičniku či Mokruvek při rušení spojeným s předpokládaným pohybem 90.000 – 135.000 osob jistě být po dobu otevření této cesty nemůže. Správní orgán je toho názoru, že případné zpřístupnění stezky vedoucí Luzenským údolím by mělo významný negativní vliv na rýsa ostrovida, a to nejen na úrovni ojedinělého vyrušení jedince, ale že by vlivem značné plochy záboru způsobeného rušením, mohlo dojít k ovlivnění celé populace. Přičemž je nutné zdůraznit to, že se tento druh vyskytuje i na jiných místech a jeho přítomnost je zaznamenána i blízkostí turistických cest. Tento druh je schopen se částečně přizpůsobit určitému antropogennímu rušení a je schopen upravit svojí časovou a prostorovou aktivitu, avšak za cenu zvyšování energetických nároků jedinců, menšího přežívání mláďat a celkové snižování odolnosti populace. Opakované vyrušování v místech, kde dochází k interakcím jedinců, v místech denních odpočinkových úkrytů a místech rozmnožování může způsobit trvalé opouštění těchto míst. Pokud se tak pod návštěvnickým tlakem děje na větším území,

dochází k zásadnímu snižování kapacity vhodného prostředí v Národním parku Šumava, který je jádrovou oblastí výskytu česko-bavorsko-rakouské rysí populace. Proto správní orgán sice považuje navrhované omezení přístupnosti stezky (časové, termínové, pěší pohyb osob, pohyb osob bez psa) v případě rysa za vhodně navržené zmírňující opatření, avšak ani při realizaci těchto opatření nelze garantovat, že nedojde k jeho významnému rušení a s ním souvisejícímu záboru biotopu. **Významný vliv předloženého záměru na rysa ostrovida, který je předmětem ochrany Evropsky významné lokality Šumava, nelze vyloučit.**

Tetřev hlušec je kriticky ohroženým druhem a druhem, který je předmětem ochrany Ptačí oblasti Šumava. Populace tetřeva na Šumavě je jednou ze tří stabilních populací ve střední Evropě a jedinou životaschopnou populací v České republice, proto by její ochrana měla být prioritní. Ochrana tohoto druhu je tak národním zájmem i evropským zájmem.

Tetřev hlušec je největším tetřevovitým ptákem žijícím v Evropě. Tetřevi jsou převážně býložraví (s výjimkou kuřat, jejichž hlavní potravou je v prvních týdnech převážně hmyz). Díky svému přizpůsobenému trávicímu traktu se dospělí jedinci zaměřují na potravu, která je velmi bohatá na vlákninu a je jen obtížně stravitelná. S touto energeticky málo vydatnou potravou je spjata i jeho citlivost na opakované rušení, kdy snáze dochází ke snižování biologického fitness rušeného jedince, neboť nejčastějším obranným mechanismem tohoto druhu je útěk jedince, při němž ale dochází ke spotřebování vysokého množství energie, která by mohla naopak sloužit pro delší interval mezi sháněním potravy. Časté nárazové vyrušování vede k tomu, že jedinci tyto lokality opouštějí, dochází pak k zániku tokanišť a tudíž i k poklesu stavů tohoto kriticky ohroženého druhu živočicha a navyšuje se riziko predace. Tetřev hlušec vyhledává rozlehlé komplexy jehličnatých nebo smíšených lesů s mýtinami, pasekami, rašeliništi či vřesovišti. Důležité jsou přechody takových porostů s volnými plochami, jejich věková strukturovanost a přítomnost bohatého podrostu bobulonosných bylin a keřů, zvláště pak borůvek, které mu poskytují potravu a úkryt. Podobné lesy se v rámci střední Evropy zachovaly především v horských polohách nad 800 m n. m. U nás je centrem výskytu tetřeva hlušce Šumava, kde v současnosti žije více než 90 % veškeré naší populace. Z tradičních oblastí výskytu, které se nacházely v nižších polohách, zcela vymizel. Tetřev je stálý pták a samci jsou věrni svým domovským okrskům i tokaništím a samice poblíž těchto tokanišť hnízdí. Početnost v rámci Šumavy se vyvíjela v čase. Zhruba mezi roky 1980 až 1990 byla populace na svém absolutním minimu a hrozil zánik celé společné česko-německo-rakouské šumavské populace tetřeva hlušce. Postupnou dlouholetou péčí o tento druh a jeho prostředí došlo k navýšení této populace, která v současné době překračuje genetické minimum, které bylo stanoveno na 470 – 500 jedinců (viz. „Přeshraniční mapování lesních ekosystémů-cesta ke společnému managementu NP Šumava a NP Bavorský les“, Vondrka, Červenka, Rösner). Tato minimální velikost populace má umožňovat dlouhodobé přežití druhu bez významnějšího rizika genetické degradace např. příbuzenským křížením, které může mít za následek postupný zánik populace. Nicméně nejsou do ní započteny i jiné vlivy, které velikost populace významně ovlivňují. Rizikem, v případě tetřeva hlušce, který je obecně velmi odolným ptačím druhem přežívajícím i v extrémních klimatických podmínkách, ve vysoké sněhové pokrývce i nedostatku potravy, jsou kuřata. Velmi problematické je hnízdění na zemi, kde je slepice i celá snůška vystavena celé řadě predátorů. Velmi citlivá je i snůška, kdy v první třetině hnízdění opuštění hnízda více než na hodinu znamená ztrátu celé snůšky. Kuřata se po vylíhnutí krmí v prvních dnech hmyzem a pavouky, v pozdějším věku i květy borůvek. K lovu hmyzu potřebují teplé a suché počasí. Pouze za příznivého průběhu počasí po svém vylíhnutí jsou schopny nalézt obživu, neboť při chladném a deštivém počasí jsou šance na nalezení hmyzu minimální, kuřata potřebují častější zahřívání od slepice, a pokud následně přijdou i pozdní mrazíky, které spálí květy borůvek, může tento průběh počasí výrazně ovlivnit mortalitu celé populace kuřat v daném roce a v případě opakovaného průběhu i v letech následujících.

Správní orgán se proto zabýval otázkou, jak velká by měla být populace tetřeva hlušce, aby mohla těmto výkyvům odolat, tak aby nedošlo k poklesu pod toto „genetické“ minimum (470 – 500 jedinců) a nedošlo k ohrožení celé populace, a tento dotaz formulovat již v jiném správním řízení pod otázkou č. 6 již výše uvedené žádosti o stanovisko, které zaslal Odboru ochrany přírody Národního parku Šumava. Dle stanoviska Odboru ochrany přírody by pro zajištění i v případě náhodných výkyvů měla velikost populace být minimálně dvojnásobná (má tedy čítat 940 – 1000 jedinců).

Záměr je umístěn v jádrovém území výskytu tohoto druhu. Poslední odhady velikosti populace byly stanoveny na 605 jedinců (příloha žádosti „Přeshraniční mapování lesních ekosystémů-cesta ke společnému managementu NP Šumava a NP Bavorský les“, Vondrka, Červenka, Rösner). Pro přežití celé populace, tak aby odolala i případným výkyvům, je zapotřebí cca 940 – 1000 jedinců. V daném případě tedy předložený záměr bude zasahovat do populace, která je sice z dlouhodobého hlediska (minimální velikost populace z genetického hlediska) schopná přežít, avšak není plně stabilní, tzn.,

že není schopná zatím odolávat mimořádným výkyvům tak, aby je byla schopna překonat bez zvýšeného rizika svého zániku.

V další otázce (č. 4) se správní orgán zabýval citlivostí tetřeva hlušce na rušení návštěvností v době od 15. 7. do 15. 11. Bylo konstatováno, že citlivost se mění s roční sezónou i typem rušení. V předmětném období jsou tetřevi citliví na rušení od intenzity jedinci/den. Pokud by tuto intenzitu správní orgán vztáhl k odhadované návštěvnosti 90.000 až 135.000 průchodů osob, lze i pro období od 15. 7. do 31. 10. hovořit s ohledem na časové omezení stezky o kontinuálním rušení v celém okolí stezky. Přičemž zde bude v obecné rovině platit již výše vyřčená negativa, kdy vyrušení jedince nespočívá pouze v jeho energeticky náročném odletu, ale i ve vyšším riziku predace, omezení doby příjmu potravy apod. Správní orgán se v dalších otázkách zabýval i tím, zda je záměr umístěn v lokalitě hnízdění tohoto druhu a zda jsou v místě i tokaniště. Dle stanoviska Odboru ochrany přírody stezka přímo protíná jedno z tokanišť, hnízda nebyla s odůvodněním na náročnost tohoto úkolu potvrzena, ale z literatury dovozují, že slepice zakládají svá hnízda v blízkosti tokanišť, tudíž dotčení míst hnízdění nelze vyloučit. V otázce na samostatnost kuřat bylo konstatováno plné osamostatnění až v průběhu září, kdy dochází k podzimnímu toku.

Žadatel uvádí ve svém podání, že záměrem může být ovlivněno cca 1% z populace. Správní orgán připouští, že dotčení 1% z populace druhu může být jistým vodítkem pro stanovení míry vlivu záměru, avšak jedná se o informativní míru dotčení populace v rámci stanovení toho, zda může nebo nemůže mít daný záměr negativní vliv na předmětnou populaci, přičemž se nejedná o pevně stanovený práh významnosti, při hodnocení je nutné vycházet i z plošných záborů biotopu, stability populace a nikoliv jen z počtu dotčených jedinců.

Otázka míry růstu populace tetřeva hlušce na Šumavě, či jeho stagnace, je vysoce citlivým odborným tématem, kdy podle názoru správního orgánu lze vyvozovat přesvědčivě to, že od doby vzniku Národního parku Šumava tato populace postupně narůstá. V současné chvíli lze i v obecné rovině přisvědčit žadateli, že jistě dochází k plošnému rozšiřování tohoto druhu, avšak prokázat navýšování jeho celkové početnosti zejména z pouhého porovnání výsledků dvou monitoringů zabývajících se rozbořem vzorků trusu (2009 – 2011 a 2016 – 2017), kdy se jedná o výsledky zjištění pomocí různých typů matematických modelů, není snadné. Zvolená metodika jistě odpovídá nejnovějším trendům v daném oboru, nicméně správní orgán po prostudování podkladu „Přeshraniční mapování lesních ekosystémů-cesta ke společnému managementu NP Šumava a NP Bavorský les“, Vondrka, Červenka, Rösner, nedospěl k závěru, že by pouze na základě výstupů z těchto dvou výzkumů bylo možné učinit závěr o přesném určení velikosti populace ani o možném výraznějším nárůstu. A to zejména z toho důvodu, že vzorkování trusu neprobíhalo na zcela totožných plochách a k výpočtu populace nebyl použit stejný výpočetní model (v prvním výpočtu byl použit model *Chao* (1984) a u druhého vzorkování statistický průměr různých výpočetních modelů. Konkrétně správní orgán zjistil, že rozptyl intervalů spolehlivosti z výzkumu 2009 – 2011 se pohybuje v rozmezí 544 – 616 (+/- 72 jedinců) jedinců a z let 2016 – 2017 se pohybuje v rozptylu 474,1 – 735,9, tedy +/- 130,9 jedinců. Z důvodu posouzení této vysoce odborné problematiky se na možnosti vyhodnocení těchto genetických rozborů trusu dotázal správní orgán i Odboru ochrany přírody, a to v rámci výše uvedeného souboru otázek. V rámci zpracované odpovědi, bylo správnímu orgánu sděleno, že s ohledem na široký interval spolehlivosti nelze z těchto výstupů dvou studií činit úsudky o růstu či úbytku populace tetřeva hlušce. Nicméně bylo upřesněno, že i když je míra variability zjištěných středních hodnot vysoká, na základě jiných způsobů sledování početnosti populace lze dospět k závěru, že za posledních deset let mírně narůstá.

Jedna ze základních podmínek žadatele pro prodloužení či pokračování daného záměru se týkala zachování početnosti 700 jedinců k roku 2032. Na základě výše uvedeného lze analogicky dospět k závěru, že se tato podmínka jeví jako zcela nedostačující záruka, která by zajistila, že nebude při provozu stezky docházet k významnému poklesu početnosti celkové populace tetřeva hlušce, neboť tyto metody mohou pracovat s tak širokým rozptylem hodnot, že může docházet k nárůstu a naopak k náhlému poklesu populace, které nemusí statistický model zachytit.

Stezka protíná pro tetřeva hlušce optimální biotop té největší kvality pro tento druh a trasa tímto biotopem přímo prochází. Navíc dle stanoviska Odboru ochrany přírody se přímo na trase nachází tokaniště tetřeva. Vzhledem k obvyklému jarnímu termínu toku by sice bylo možné říci, že zpřístupnění stezky nikterak nemůže do toku zasáhnout. Avšak právě v podzimním období, v době, kdy je délka dne stejná jako v období jarního toku, se odbývá méně známý podzimní tok. Tohoto toku se neúčastní všichni kohouti a nejsou přítomné slepice. Díky tomu, se v tuto dobu neodehrává rozmnožování, bude efekt rušení dozajisté méně významný než v jarním období, avšak tokaniště jsou často po mnoho let využívané stejnými jedinci a efekt rušení v podobě pohybu osob v tokaništi není

z pohledu správního orgánu dostatečně přesvědčivě prozkoumán, a nelze tak negativní vliv na toto využívané tokaniště v podobě jeho opuštění, či zmenšení intenzity jeho využívání ani zcela vyloučit. Přičemž zásada předběžné opatrnosti je obecnou zásadou ochrany životního prostředí (podle § 13 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, v platném znění) a je na ní založena také politika Evropské unie v oblasti ochrany životního prostředí.

Správní orgán částečně souhlasí se žadatelem, že termínové i časové omezení přístupnosti stezky je z pohledu nároků tohoto druhu navrženo tak, aby byl hlavní vliv rušení byl minimalizován, avšak nelze tvrdit, že toto samo o sobě naprosto eliminuje vliv předpokládaného vyznačení stezky, neboť tomu tak podle dostupných podkladů není. Podle názoru orgánu ochrany přírody bude dotčen biotop tetřeva hlušce, místy dojde k jeho dočasnému zničení (sešlapem při pohybu osob), a to právě v místech té největší kvality biotopu, a vlivem předpokládané velmi vysoké návštěvnosti dojde k fragmentaci území využívaného tímto druhem, a to právě v centru jeho výskytu, tedy v místech, jeho rozmnožování (tokaniště), hnízdění (v blízkosti tokanišť následně hnízdí slepice) i míst poskytujících úkryt a potravu. Území poskytuje vhodné podmínky biotopu pro všechny fáze ročního životního cyklu, ale také funguje jako důležité propojení, jehož narušení by znamenalo fragmentaci v jádrové oblasti výskytu i v celé ptačí oblasti. Právě na podzim získávají tetřevi energetické zásoby na zimu a Luženské údolí jim pravděpodobně právě z tohoto pohledu nabízí výjimečně dobré podmínky. Tato tvrzení se shodují se stanoviskem Odboru ochrany přírody, které potvrzuje, že pravidelně využívané trasy mohou vyvolávat efekt překážky uvnitř domovských okrsků ptáků, přispívat k fragmentaci populace a existence stezky jako nového prvku bude mít vliv na distribuci druhu v území. A dále uvádí, že okolí stezky je v současné době využíváno jako potravní stanoviště. Podle tohoto stanoviska dochází v blízkosti tokanišť k hnízdění. K rozpadu rodinných hejnek tvořených slepicí s kuřaty dochází až při podzimním toku. Do této doby slepice kuřata tzv. vodí a učí je všem dovednostem potřebným pro jejich přežití. Při vyrušení rodinných hejnek se mají kuřata paprskovitě rozprchnout a jejich zpětné shromáždění může trvat až 2 hodiny, po tuto dobu jsou vystavena zvýšenému riziku predace.

U kriticky ohroženého druhu tetřev hlušec, který je rovněž chráněn podle práva Evropských společenství a je předmětem ochrany Ptačí oblasti Šumava, má trasa stezky protínat území jeho jádrového výskytu v jediné populaci v rámci České republiky, která je jednou ze tří stabilních populací v rámci celé střední Evropy, za situace, kdy je tato populace zatím neschopná odolávat mimořádným výkyvům a může tak hrozit opětovné riziko jejího poklesu pod geneticky dané minimum, kdy je již celá populace druhu ohrožena zánikem. Přičemž stezka přímo protíná tokaniště a její vliv rušením a s ním souvisejícím zábojem biotopu se dotkne míst, kde se tento druh vyvádí mláďata, nalézají potravu a využívá pro něj zcela optimální biotop. Zpřístupnění tohoto území by mělo navíc vliv na fragmentaci současné populace. Při současném stavu populace tetřeva hlušce, která zatím není v takovém početním stavu, aby dokázala odolávat mimořádným okolnostem bez rizika své degradace či zániku, **nelze významný vliv předloženého záměru na tetřeva hlušce, který je předmětem ochrany Ptačí oblasti Šumava, vyloučit.**

Jelikož byl ke stanovisku předložen záměr, který se jen velmi málo liší od záměrů, které byly autorizovanými osobami vyhodnoceny jako záměry s významně negativním vlivem na tetřeva hlušce a rysa ostrovida a chybí opatření na zmírnění dopadu fragmentace území, k zamezení poškození prioritních biotopů, k regulaci výše počtu osob vstupujících na stezku nebo k zamezení vstupu osob mimo vyznačenou trasu cesty, nelze dospět k tak odlišným závěrům, aby bylo možné oproti jiným variantám významný vliv vyloučit. Správní orgán sice přihlédl k novým okolnostem, které žadatel uvedl ve svém podání (vymezení dalších území bez asanace kůrovce, vyhlášení území s omezeným vstupem i schválení klidových území Radou NP), nicméně pokud nedojde zejména u tetřeva hlušce k reálnému nárůstu populací dotčených druhů nad mez, která by zajistila jejich dlouhodobé přežití i v době neočekávaných výkyvů v početnosti populace, nelze ani při opakovaném podávání žádostí o stanoviska týkající se obdobně vymezeného záměru očekávat vyloučení významného vlivu na předměty ochrany Evropsky významné lokality Šumava nebo Ptačí oblasti Šumava.

Při hodnocení kumulativních vlivů je navíc nutné přihlídnout k tomu, že žadatel je až do 31. 10. 2026 držitelem příslušných povolení k rušení mimo jiné i tetřeva hlušce a rysa ostrovida v souvislosti s plánovanou demolicí objektu na pč. 1635, kú. Filipova Huť, kdy by mohlo dojít ke kumulaci rušení vlivem demoličních prací i při následném odvozu materiálu ve stejném období jako je požadovaný provoz stezky. O realizaci dalších záměrů, pro něž bylo vydáno orgánem EIA v rámci posuzování Souhrnu záměrů a projektů na zpřístupnění území s dominantním výskytem tetřeva hlušce v ptačí oblasti Šumava ve stejné lokalitě nemá správní orgán k dnešnímu dni žádné konkrétní informace.

Nicméně je zřejmé, že pokud bude v budoucnu znovu předkládán podobný záměr, měl by být podán v širším rozsahu, ze kterého bude patrné, že od dalších záměrů s kumulativním negativním vlivem bylo již upuštěno a nelze je již provést (např. znemožnit jejich realizaci případným odstraněním nevhodného objektu a k němu vedoucí komunikace).

SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU ŠUMAVA

1. máje 260. 385 01 Vimperk

Česká republika / Czech Republic

IČO: 00583171, DIČ: CZ00583171

www.npsumava.cz

(3)

Mgr. Martin Pazourek
vedoucí odboru

